

ESENER 2019

Mitä se kertoo meille työpaikkojen turvallisuudesta ja terveydestä Euroopassa?

SISÄLLYSLUETTELO

1

SIVU 5

Mikä huolestuttaa Euroopan työpaikkoja?

11 | Tuki- ja liikuntaelinsairaudet

13 | Psykososiaaliset tekijät

2

SIVU 23

Digitalisaatio – uusi turvallisuutta ja terveyttä koskeva ongelma

3

SIVU 31

Kuka tietää eniten eurooppalaisten työpaikkojen turvallisuudesta ja terveydestä?

4

SIVU 39

Miksi työpaikat huolehtivat turvallisuudesta ja terveydestä? Ja miksi ne eivät huolehdi siitä?

5

SIVU 47

Mitä haasteita on turvallisuuden ja terveyden johtamisessa?

6

SIVU 53

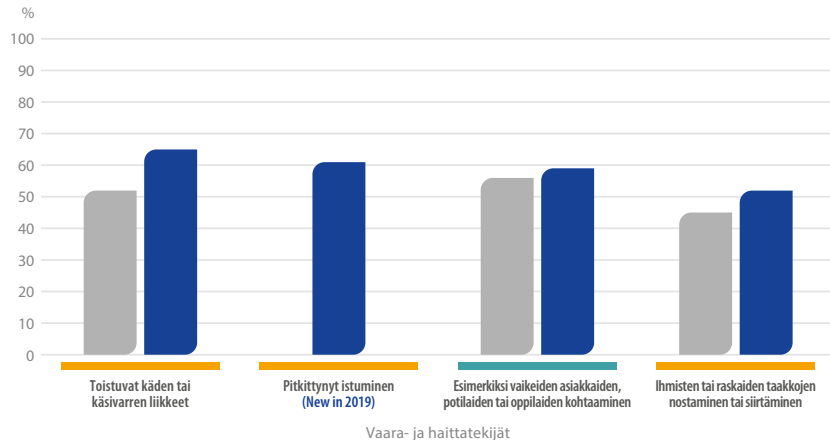
Entä työntekijät?

Mikä huolestuttaa Euroopan työpaikkoja

Yleisimmin tunnistetut vaara- ja haittatekijät (työpaikkojen prosenttiosuus), 2014 ja 2019

Tule-sairauksien riskit

2014

Psykososiaaliset riskit

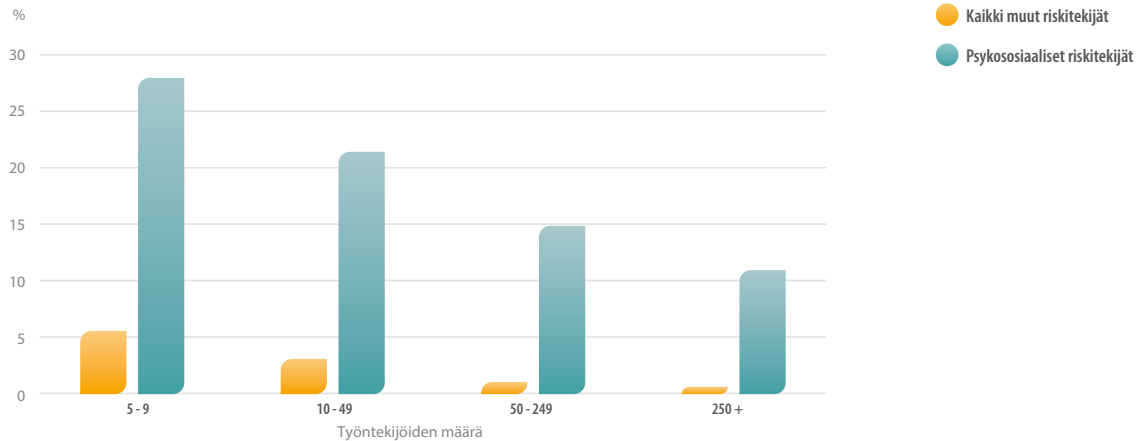
2019

	2014 %	2019 %
Koneiden tai käsityökalujen käyttöön liittyvät tapaturmariskit	48	48
Aikapaine	43	45
Ajoneuvojen käyttöön työnteon aikana liittyvä tapaturmariski	46	44
Kuumuus, kylmyys tai vetoisuus	36	37
Kemialliset tai biologiset aineet	36	36
Kohonnut liukastumis-, kompastumis- ja putoamisriski	34	34
Kuormittavat tai kipua aiheuttavat asennot	-	31
Voimakas melu	30	30
Pitkät tai epäsäännölliset työajat	21	21
Huono viestintä tai yhteistyö organisaation sisällä	16	18

Huom. Tiedot koskevat kaikkia EU27_2020-työpaikkoja, ESENER 2014- ja ESENER 2019 -tutkimuksista. "Pitkittänyt istuminen" on uusi kohta ESENER 2019 -tutkimuksessa.

Euroopan työ- paikoilla huolta aiheuttavat erityi- sesti tuki- ja lii- kuntaelinsairaudet ja psykososiaaliset riskit

- Euroopan työpaikoilla huolta aiheuttavat erityisesti tuki- ja liikuntaelinsairaudet ja psykososiaaliset riskit.
- Kolme neljästä useimmin tunnistetuista riskitekijöistä ovat tuki- ja liikuntaelinsairauksien riskejä: Niistä raportoidaan useimmilla aloilla.
- ”Pitkittynyt istuminen” on uusi kohta vuoden 2019 eurooppalaisessa uusien ja kehittyvien riskien kyselytutkimuksessa (ESENER) (se kattaa aiemmin käytetyn kohdan ”kuormittavat tai kivuliaat työasennot, kuten pitkäkestoinen istuminen”). Se on toiseksi yleisimmin ilmoitettu riskitekijä, mikä osoittaa, että tietoisuus istumisesta terveysriskitekijänä on lisääntymässä. Pitkittynyt istuminen ilmoitetaan yleisimmin rahoitus- ja vakuutusallalla (93 prosenttia alan EU27_2020-työpaikoista), tiedotuksen ja viestinnän työpaikoilla (92 prosenttia) sekä julkishallinnossa (91 prosenttia).
- Psykososiaalisista riskitekijöistä ilmoitetaan yleisimmin palvelualoilla, ja siksi kolmanneksi suurin huolenaihe eli ”vaikeiden asiakkaiden, oppilaiden ja potilaiden kohtaaminen”, on erityisen merkityksellinen. Maakohtainen erittely antaa mielenkiintoista tietoa: ”aikapaine” on suurin riskitekijä Suomessa, Ruotsissa (74 prosenttia molemmissa) ja Tanskassa (73 prosenttia), ja se on toiseksi suurin Alankomaissa (64 prosenttia). Tarvitaan lisäanalyyskejä sen osoittamiseksi, johtuuko tämä suuri huolenaihe riskin suuruudesta vai työpaikkojen tietoisuuden tasosta kyseisissä maissa.
- Suuremmat työpaikat ilmoittavat kaikkien riskitekijöiden esiintymisestä useammin kuin pienemmät.

Työpaikat (koon mukaan/työntekijöiden määrä), jotka ilmoittavat olevansa riskittömiä, 2019

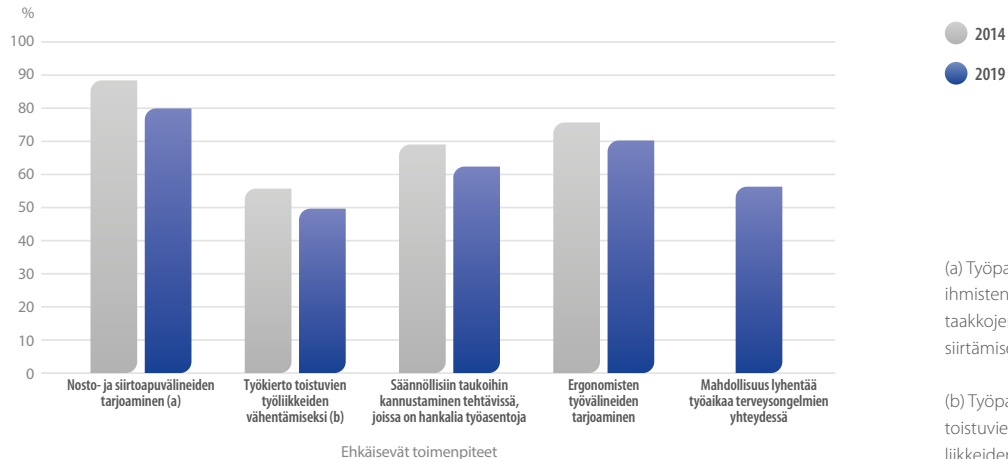
Huom. Tiedot koskevat kaikkia EU27_2020-työpaikkoja, jotka olivat mukana ESENER 2019 -tutkimuksessa.

Riskittömyydestä raportointi todennäköisesti kertoo tietoisuuden puuttees- ta, eikä turvallisesta ja terveellisestä työpaikasta

Eurooppalainen kyselytutkimus uusista ja kehittyvistä riskeistä

- Mitä pienempi työpaikka on, sitä todennäköisempää on raportointi riskittömyydestä, erityisesti psykososiaalisista riskitekijöistä. Tämä ei tarkoita sitä, että riskitekijöitä ei olisi. Se kuvastaa vastaajien ymmärrystä. On todennäköistä, että monissa tapauksissa vastaajat eivät yksinkertaisesti ole tietoisia vaaroista ja haitoista työntekijöiden turvallisuudelle ja terveydelle. Ongelma on erityisen huolestuttava pienimmillä työpaikoilla.
- Maittain niiden työpaikkojen osuus, jotka ilmoittavat, ettei psykososiaalisia riskitekijöitä ole, oli korkein Italiassa (50 prosenttia), Slovakiassa (44 prosenttia), Liettuassa (37 prosenttia) ja Bulgariassa (36 prosenttia).
- Toisaalta ja edellä mainittujen "aikapainetta" koskevien havaintojen mukaisesti työpaikat Tanskassa (9 prosenttia), Ruotsissa (10 prosenttia) ja Suomessa (12 prosenttia) ilmoittavat tyypillisimmin psykososiaalisista riskitekijöistä. Tämä voi johtua siitä, että Pohjoismaissa esiintyy enemmän tai niissä ollaan tietoisempia psykososiaalisista riskeistä.
- Teollisuus (39 prosenttia) ja maatalous (37 prosenttia) ovat toimialoja, joilla suurin osa työpaikoista ei ilmoita psykososiaalisia riskitekijöitä.

Tuki- ja liikuntaelinsairauksien ehkäisyyn tähtäävien toimenpiteiden yleisyys työpaikoittain, 2014 ja 2019

(a) Työpaikoilla, jotka ilmoittavat ihmisten tai raskaiden taakkojen nostamisen tai siirtämisen esiintymisestä.

(b) Työpaikoilla, jotka ilmoittavat toistuvien käden tai käsivarren liikkeiden esiintymisestä.

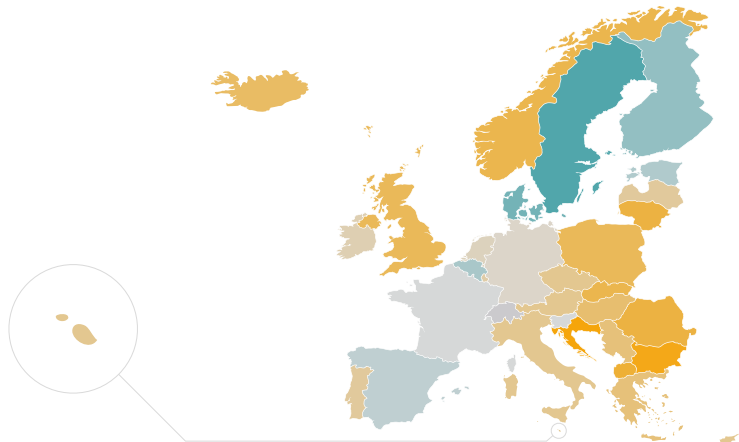
Huom. Tiedot koskevat kaikkia EU27_2020-työpaikkoja, ESENER 2014- ja ESENER 2019 -tutkimuksista. "Pitkittynyt istuminen" on uusi kohta ESENER 2019 -tutkimuksessa.

Tuki- ja liikuntaelinsairauksien ehkäisyyn tähtävistä toimenpiteistä ilmoittavien työpaikkojen määrä on hieman vähentynyt

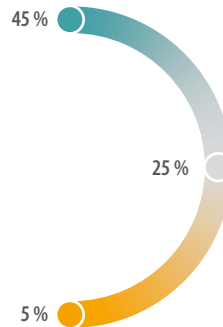
Työperäiset tuki- ja liikuntaelinsairaudet – mitä toimenpiteitä on käytössä?

- Ottaen huomioon, että suuri osa eurooppalaisista työpaikoista ilmoittaa tuki- ja liikuntaelinsairauksien vaikuttavan työntekijöiden työturvallisuuteen ja -terveyteen, on järkeenkäypää tarkastella käytössä olevia toimenpiteitä niiden ehkäisemiseksi.
- Vertailtaessa ESENER 2019 -tutkimuksen tuloksia edelliseen, vuonna 2014 tehtyyn tutkimukseen, huomiota herättävää on työpaikkojen ilmoittaneen tehdyn hieman vähemmän toimenpiteitä.
- ESENER 2019 -tutkimukseen sisällytettiin uusi ennalta ehkäisevä toimenpide, joka oli terveysongelmista kärsivien henkilöiden mahdollisuus lyhentää työaikaansa. Tästä ilmoitti 54 prosenttia kyselyyn osallistuneista EU27_2020:n työpaikoista. Vaikka neljässä muussa kohdassa keskitytään tuki- ja liikuntaelinsairauksiin, tämä uusi kohta on laajempi ennalta ehkäisevä toimenpide. Yhdessä muiden kohtien kanssa se antaa selkeämmän kuvan kestävästä työelämän edistämiseen tähtävien ehkäisevien toimenpiteiden laajuudesta.
- Toimialakohtainen tilanne on hyvin moninainen. Terveystuella- ja sosiaalipalvelujen sekä muiden palvelujen toimialat sijoittuvat hyvin korkealle terveysongelmista kärsivien ihmisten työajan lyhentämisen osalta. Rakennusala on yksi tärkeimmistä toimialoista, joka tarjoaa nosto- ja siirtoapuvälineitä sekä työkiertoa toistuvien työliikkeiden vähentämiseksi.

Psykososiaalisten riskien hallinnan aikaisempaa vaikeammaksi kokevat työpaikat, maittain, 2019

Vaikeampaa

EU27_2020 22 %

Huom. Tiedot koskevat kaikkien 33 maan työpaikkoja, jotka ilmoittivat vähintään yhdestä psykososiaalisesta riskitekijästä. ESENER 2019 -tutkimus.

Powered by Bing, © GeoNames, HERE, MSFT

Sitoutuneimpia
psykososiaalisten
riskien torjumi-
seen ovat maat,
jotka raportoivat
eniten haasteita
näiden riskien
hallinnassa

Stressi ja psykososiaaliset riskit?

Miksi edistystä ei tapahdu?

- Tietoisuus psykososiaalisista riskeistä ei ole edelleenkään riittävää. Tätä tarkasteltiin mm. ESENER 2019 -tutkimuksessa, jossa psykososiaalisista riskeistä ilmoittaneita työpaikkoja pyydettiin kertomaan, onko psykososiaalisten riskien hallinta vaikeampana kuin muiden työterveyteen ja -turvallisuuteen liittyvien vaara- ja haittatekijöiden hallinta.
- Sitoutuneimpia psykososiaalisten riskien torjumiseen ovat maat, jotka raportoivat eniten haasteita näiden riskien hallinnassa. Kyseessä ovat samat maat, joissa vastaajilla on taipumus ilmoittaa psykososiaalisten riskien lisääntymisestä sekä toimenpiteistä ja menettelyistä niiden torjumiseksi.

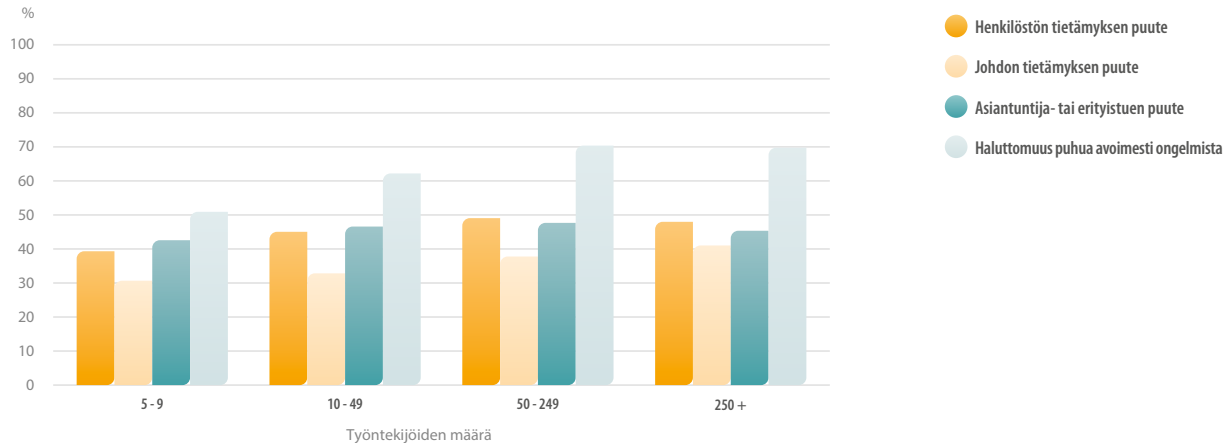
Psykososiaalisten
riskien tunnistaminen
ei ole edelleenkään
riittävää

- Työpaikan ja yrityksen koon kasvaessa myös niiden vastaajien osuus kasvaa, joiden mielestä psykososiaalisten riskien hallinta on vaikeampaa kuin muiden työturvallisuus- ja työterveysriskien hallinta.
- Toimialoitain tulokset osoittavat, että terveydenhuolto- ja sosiaalipalveluiden sekä koulutuksen työpaikat – juuri ne, jotka todennäköisimmin ilmoittavat psykososiaalisten riskien ehkäisymenetelmistä – pitävät psykososiaalisia riskejä vaikeammin hallittavina. Sen sijaan kaivos-, louhinta-, majoitus- ja

ruokapalvelut eivät pidä psykososiaalisia riskejä erityisen vaikeasti hallittavina ja ilmoittavat harvoin toimenpiteistä niiden ehkäisemiseksi.

- ESENERin kaltaisesta poikkileikkaustutkimuksesta ei voida tehdä varmoja johtopäätöksiä syy-seuraus-yhteyksistä, mutta nämä havainnot viittaavat siihen, että psykososiaalisten riskien hallinnasta huolehtivat kokevat ne vaikeammiksi.

Psykososiaalisten riskien hallintaa vaikeuttavien tekijöiden yleisyys, työpaikan koon mukaan (työntekijöiden määrä)

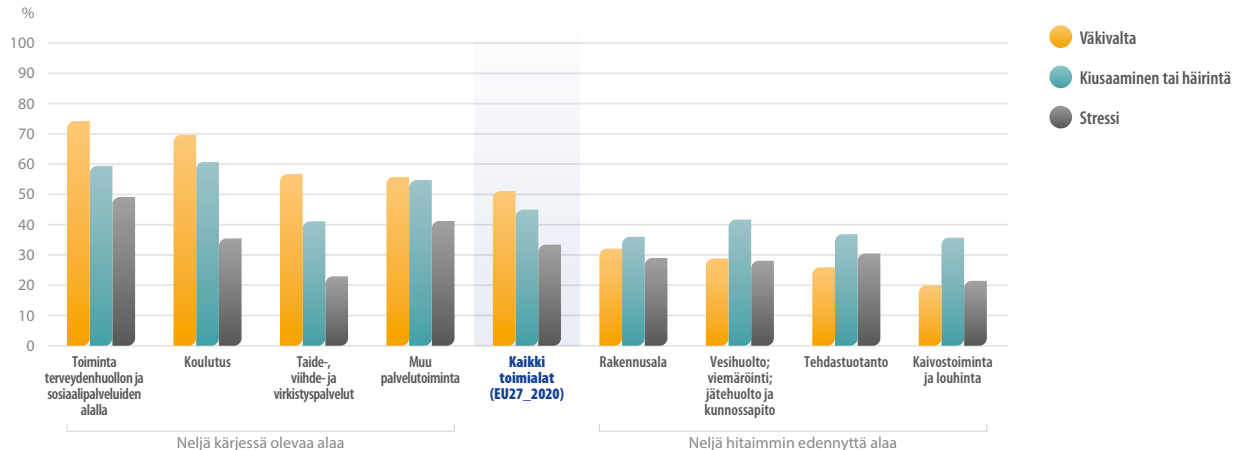

Huom. Tiedot koskevat EU27_2020-työpaikkoja, jotka ilmoittavat vähintään yhdestä psykososiaalisesta riskitekijästä ja joiden mielestä niitä on vaikeampi käsitellä kuin muita riskejä. ESENER 2019 -tutkimus.

Haluttomuus puhua avoimesti ongelmista on selvästi suurin haaste psykososiaalisten riskien käsittelyssä

- Haluttomuus puhua avoimesti ongelmista on selvästi suurin haaste psykososiaalisten riskien käsittelyssä.
- Maittain tehdyt havainnot osoittavat kuitenkin, että muutamia poikkeuksia on. Bulgariassa, Kroatiassa, Portugalissa ja Romaniassa yleisimmin ilmoitettu ongelma on henkilöstön tiedonpuute, kun taas Kyproksella ja Kreikassa ongelmana on asiantuntija-avun puute.
- Toimialoittain haluttomuus puhua avoimesti ongelmista on vähäisintä koulutus-, terveydenhuolto- ja sosiaalialan työpaikoilla, vaikka se on edelleen suurin ongelma.

Psykososiaalisten riskien ennaltaehkäisyn menetelmiä käyttävät työpaikat, toimialoittain, 2019

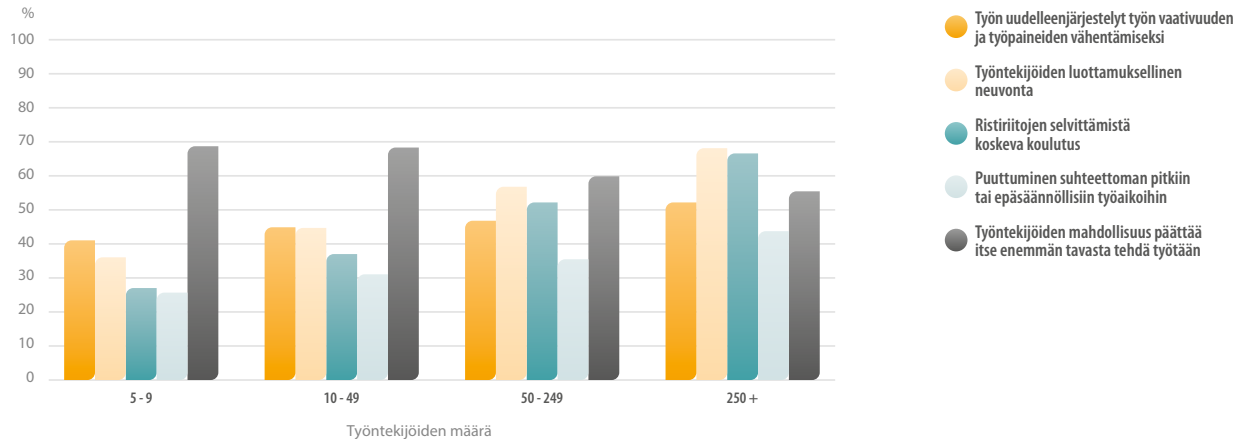
Huom. Tiedot koskevat kaikkia EU27_2020-työpaikkoja, joissa on vähintään 20 työntekijää, ja jotka olivat mukana ESNER 2019 -tutkimuksessa. Vain niiltä työpaikoilta, jotka ilmoittivat riskitekijöiksi vaikeiden asiakkaiden, potilaiden ja oppilaiden kohtaamisen, kysyttiin, onko niillä käytössä toimenpiteitä väkivallan ehkäisemiseksi.

Terveystenhoito-
ja sosiaalialalla
sekä koulutuslalla
pyritään ennakoivasti
ehkäisemään
psykososiaalisia
riskejä.

Mitä toimenpiteitä on tehty?

- ESENER 2019 -tutkimuksessa vähintään 20 työntekijän työpaikoilta kysyttiin, onko niillä käytössä toimintasuunnitelmia tai menettelytapoja psykososiaalisten riskien käsittelemiseksi. Yleisimmin raportoidut menettelytavat liittyivät väkivaltaan, ja kyseisiä menettelytapoja oli käytössä 51 prosentilla työpaikoista, jotka ilmoittivat riskitekijäksi vaikeiden asiakkaiden, potilaiden ja oppilaiden kohtaamisen.
- Tulokset vaihtelevat toki toimialoittain, mutta ennakointi on kaikkein yleisintä terveydenhoito- ja sosiaalialalla sekä koulutuslalla liittyen psykososiaalisia riskejä ehkäiseviin toimenpiteisiin.
- Maittain menettelytavoista raportoitiin yleisimmin Irlannissa ja Pohjoismaissa.

Toimenpiteistä psykososiaalisten riskien ehkäisemiseksi raportoineet työpaikat, koon mukaan (työntekijöiden määrä), 2019

Huom. Tiedot koskevat kaikkia EU27_2020-työpaikkoja, jotka olivat mukana ESENER 2019 -tutkimuksessa.

Vain 29 prosenttia
yrityksistä ilmoittaa
yrittävänsä estää
työntekijöitä työs-
kentelemästä liian
pitkään

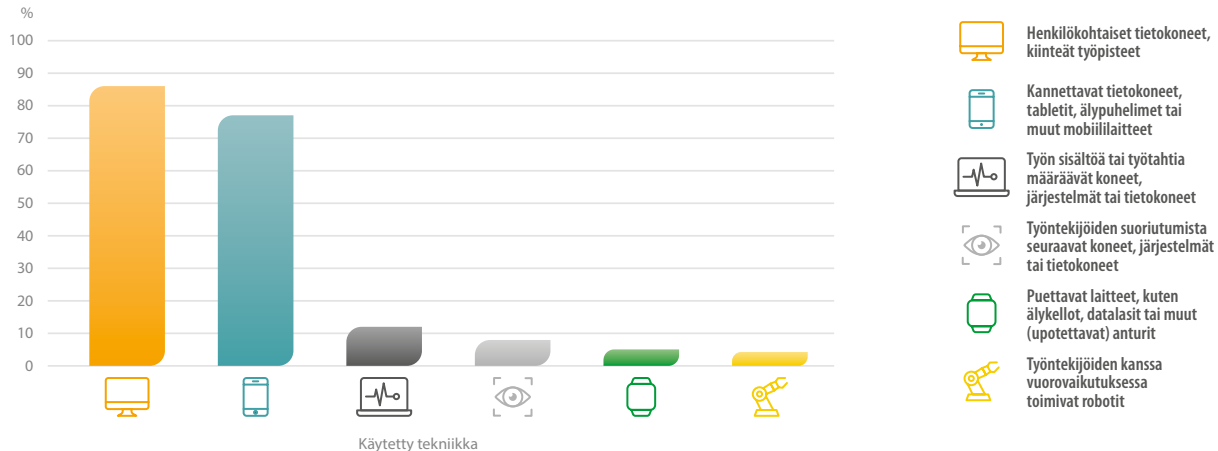
- ESENER 2019 -tutkimuksen uusi kohde on työntekijöiden päätösvalta oman työn suorittamisesta. Lisäämällä työntekijöiden omaa päätösvaltaa yritykset tyypillisesti pyrkivät ehkäisemään psykososiaalisia riskejä. Tämä koskee erityisesti mikro- ja pienyrityksiä. Yllättävää, on että tämä on ainoa toimenpide, jonka käytön osuuden raportoidaan pienenevän työpaikan koon kasvaessa.
- Maittain Suomessa (91 %), Maltalla (85 %) ja Ruotsissa (82 %) on eniten kyseisistä toimenpiteistä ilmoittavia työpaikkoja, kun taas vähiten niitä on Italiassa (49 %), Tšekissä (54 %) ja Slovakiassa (56 %).
- Kaikissa kokoluokissa vähiten ilmoitettu psykososiaalisten riskien ehkäisytoimenpide on puuttuminen liian pitkiin tai epäsäännöllisiin työaikoihin (29 % työpaikoista). Tämän toimenpiteen käytöstä ilmoittavien työpaikkojen osuus on pienin Slovakiassa (10 %), Puolassa (12 %) sekä Sloveniassa ja Bulgariassa (14 %), kun taas Saksassa (47 %) ja Irlannissa (45 %) työpaikkojen osuus on suurin.
- Toimialoitain tarkasteltuna kyseisiä toimenpiteitä on todennäköisimmin käytössä terveydenhuollon ja sosiaalipalveluiden alalla verrattuna sähkö-, kaasun-, höyry- ja ilmastointialalla sekä maa-, metsä- ja kalatalouden alalla.

Digitalisaatio – uusi turvallisuutta ja terveyttä koskeva ongelma

Digitaaliteknologian käyttö työpaikoilla, 2019

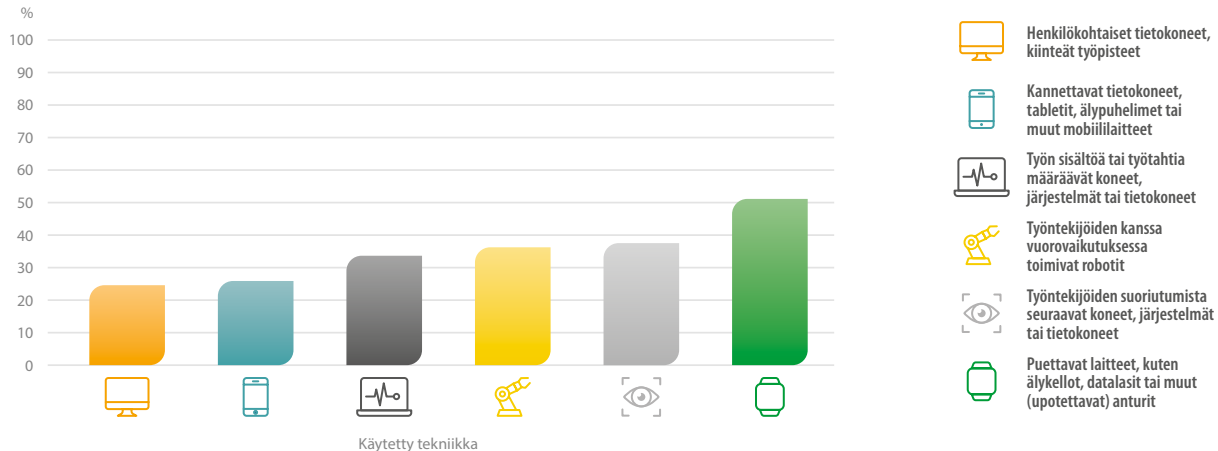

Huom. Tiedot koskevat kaikkia EU27_2020-työpaikkoja, jotka olivat mukana ESENER 2019 -tutkimuksessa.

Vain 6 prosenttia työpaikoista ilmoitti, etteivät ne käytä mitään kyselylomakkeessa mainittua digitaaliteknologiaa.

- ESENER 2019 -tutkimuksessa oli uusi digitalisaation vaikutuksia työntekijöiden turvallisuuteen ja terveyteen käsittelevä osa. Vastaajien ilmoittamat digitaaliteknologiat ovat odotetusti hyvin moninaisia. Kaikilla toimialoilla ja kaikissa kokoluokissa ilmoitetaan yleisesti kiinteiden työpaikkojen tietokoneista ja kannettavista tietokoneista, tableteista, älypuhelimista tai muista mobiililaitteista.
- Suuret työpaikat ilmoittavat yleisemmin muun (kehittyneemmän) teknologian käytöstä.
- Vain 6 prosenttia kyselyyn osallistuneista EU27_2020-työpaikoista ilmoitti, etteivät ne käytä mitään kyselylomakkeessa mainittua digitaaliteknologiaa.
- Keskustellaanko kyseisten teknologioiden käytön mahdollisista vaikutuksista työntekijöiden turvallisuuteen ja terveyteen? Alle joka neljäs työpaikka (24 %) ilmoitti kyseisistä keskusteluista. Suurin osa työpaikoista sijaitsi Unkarissa (58 %) ja Romaniassa (42 %). Toimialoittain kyseisistä keskusteluista ilmoitettiin yleisimmin tiedotus- ja viestintäalan työpaikoilla (31 %) ja rahoitus- ja vakuutusalan työpaikoilla (31 %).

Työpaikat, jotka ilmoittavat keskusteluista teknologiatyypin mukaan, 2019

Huom. Tiedot koskevat kaikkia EU27_2020-työpaikkoja, jotka ilmoittivat vähintään yhden digitaaliteknotyypin käytöstä ja jotka olivat mukana ESENER 2019 -tutkimuksessa.

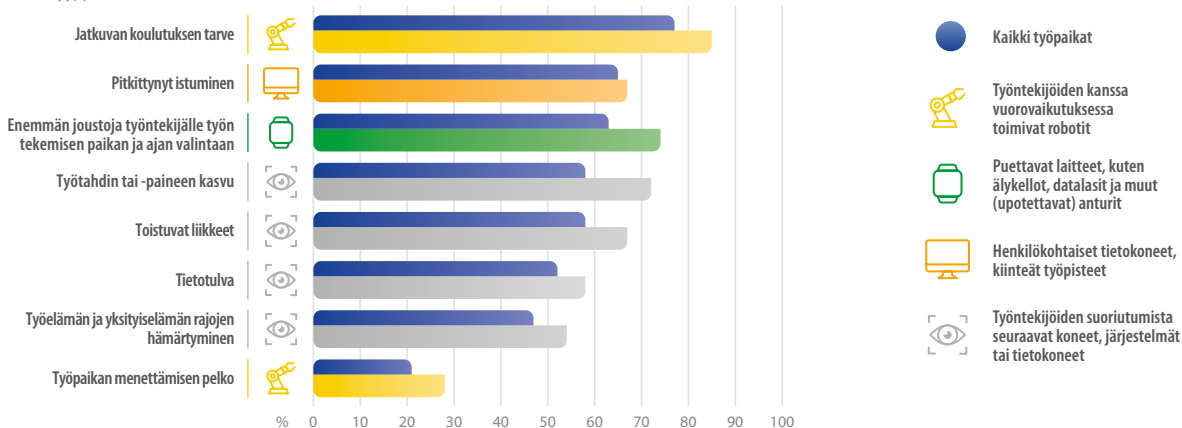
Työn intensiteetin tai aikapaineen lisääntyminen mainittiin erityisesti niiden vastaajien vastauksissa, jotka ilmoittivat käyttävänsä koneita, järjestelmiä tai tietokoneita työntekijöiden suoriutumisen seurantaan

Keskustelu digitaalitekniikan vaikutuksista työterveyteen ja työturvallisuuteen

- Työterveyteen ja työturvallisuuteen kohdistuvista mahdollisista vaikutuksista ilmoitetaan yleisimmin työpaikoilla, jotka ilmoittavat käyttävänsä työntekijöiden suoriutumista seuraavia puettavia laitteita (51 %) ja koneita, järjestelmiä tai tietokoneita (38 %).
- Millaisia mahdolliset vaikutukset ovat? Ensisijaisesti tarvitaan jatkuvaa koulutusta, jotta osaaminen pysyy ajan tasalla. Kyselyyn osallistuneista EU27_2020-työpaikoista 77 prosenttia ilmoittaa, että tämä on tärkein vaikutus kaikilla aloilla ja sen merkitys kasvaa yritysten koon mukaan. Seuraavaksi suurimmat vaikutukset ovat pitkittynyt istuminen (65 %) ja työntekijöiden työpaikan sijainnin ja työajan joustavuuden lisääminen (63 %).

Eniten esillä olleet vaikutukset turvallisuuteen ja terveyteen teknologiatyypeittäin, 2019

Vaikutuksen tyyppi

Huom. Tiedot koskevat kaikkia ESENER 2019 -tutkimuksessa mukana olleita EU27_2020-työpaikkoja, jotka ilmoittivat (1) käyttäneensä vähintään yhtä digitaaliteknikan tyyppiä ja (2) keskustelleensa teknologiatyyppin vaikutuksista työntekijöiden turvallisuuteen ja terveyteen.

Robotteja käyttävistä
työpaikoista 85 %
ilmoittaa tarvitsevansa
jatkuvaa koulutusta
teknologian vaikutuksista
työterveyteen ja
-turvallisuuteen

- Pitkittynyt istuminen, osaamisen päivittäminen ja informaatiotulva ovat melko yleisesti ilmoitettuja haasteita kaikenlaisen teknologian yhteydessä. Puolestaan työn intensiteetin tai aikapaineen lisääntymisestä mainitsivat erityisesti vastaajat, jotka raportoivat koneiden, järjestelmien tai tietokoneiden käytöstä työntekijöiden suoriutumisen seurannassa.

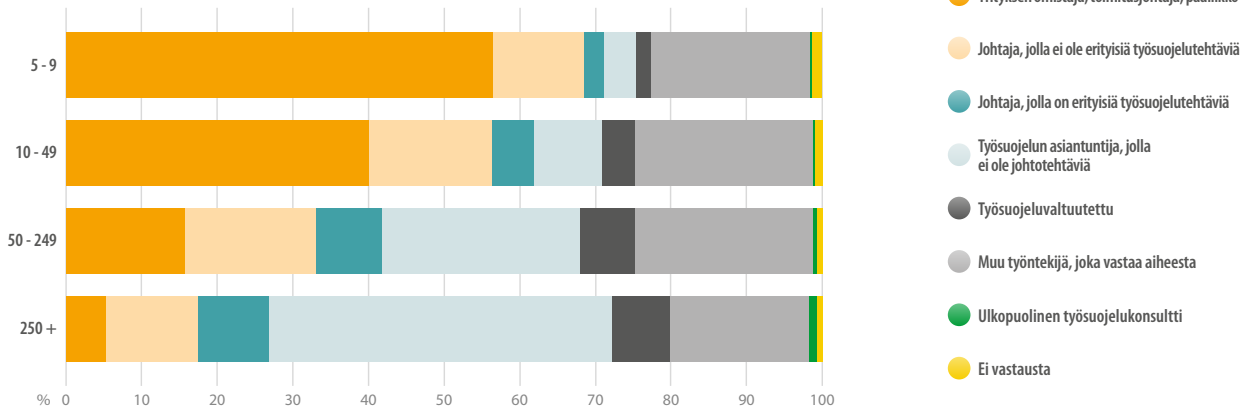

Kuka tietää eniten
eurooppalaisten
työpaikkojen
turvallisuudesta
ja terveydestä?

Kenellä eniten tietoa työturvallisuudesta ja terveydestä työpaikoilla, työpaikan koon mukaan (työntekijöiden määrä)

Työntekijöiden määrä

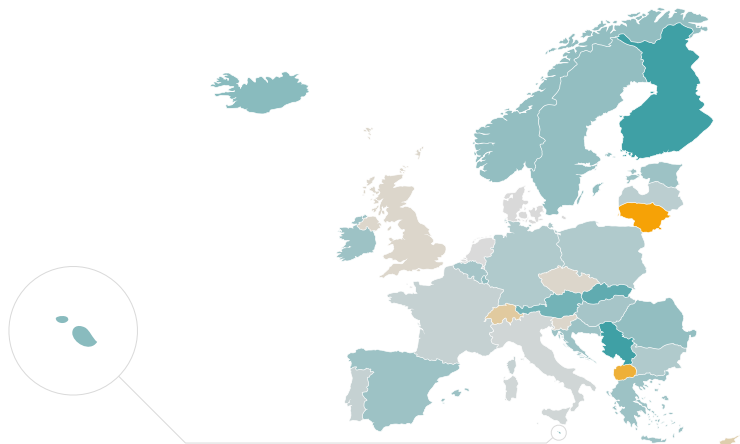

Huom. Tiedot koskevat kaikkia EU27_2020-työpaikkoja, jotka olivat mukana ESENER 2019 -tutkimuksessa.

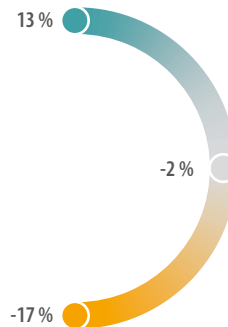
Pienimmillä työpaikoilla työturvallisuudesta ja -terveydestä vastaa yleensä omistaja, toimitusjohtaja tai päällikkö

- Työterveyden ja -turvallisuuden hallintaa tarkasteltaessa on tärkeää selvittää, kenellä on eniten tietoa työpaikan työturvallisuudesta ja -terveydestä. Tätä henkilöä on haastateltu ESENER-tutkimuksessa. Tulokset osoittavat selviä (ja loogisia) eroja työpaikan koon mukaan.
- Pienimmillä työpaikoilla työturvallisuudesta ja -terveydestä – sekä muusta liiketoiminnasta – vastaa yleensä omistaja, toimitusjohtaja tai päällikkö. Työpaikan koon kasvaessa työturvallisuuden ja -terveyden hallinta siirtyy odotetusti yleensä siihen erikoistuneemman henkilön, kuten työsuojelupäällikön tai –asiantuntijan tehtäväksi.
- ”Työturvallisuudesta ja -terveydestä vastaavat työntekijät” ovat pieni, mutta erittäin kiinnostava ryhmä, koska siitä saadaan tietoa työntekijöiden osallistumisesta työterveyteen ja -turvallisuuteen ja erityisesti tavoista, joilla vastaavia nimitetään tehtävään (katso sivulta 60 lisätietoja työsuojeluedustajista).
- Tilannetta kuvastaa hyvin se, että lähes yksi viidestä vastaajasta (kaikissa neljässä kokoluokassa) kertoi olevansa muu työntekijä, joka hoitaa työturvallisuus- ja -terveysasioita. Tämä on merkittävää, koska se kertoo jotain niiden työpaikkojen ennalta ehkäisevästä kulttuurista, joilla ei ole nimitettyä työsuojeluhenkilöä, joka voisi vastata tutkimukseen (ja todennäköisesti käsitellä työterveyttä ja -turvallisuutta päivittäin). On syytä korostaa, että tilanne on sama myös suurimmilla työpaikoilla.

**Säännöllisiä riskiarvioiteja suorittavat työpaikat, maittain,
2014 ja 2019 (muutos prosenttiyksiköinä)**

Muutos

EU27_2020

1%

Huom. Tiedot koskevat kaikkia työpaikkoja kaikissa 33 maassa. Työpaikat ovat osallistuneet sekä ESENER 2014- että ESENER 2019-tutkimukseen.

Powered by Bing, © GeoNames, HERE, MSFT

Kaikkien yritysten
pitäisi pystyä
toteuttamaan
perusriskinarviointi
omalla
henkilöstöllä

Suoritetaanko työpaikoilla riskiarviointeja?

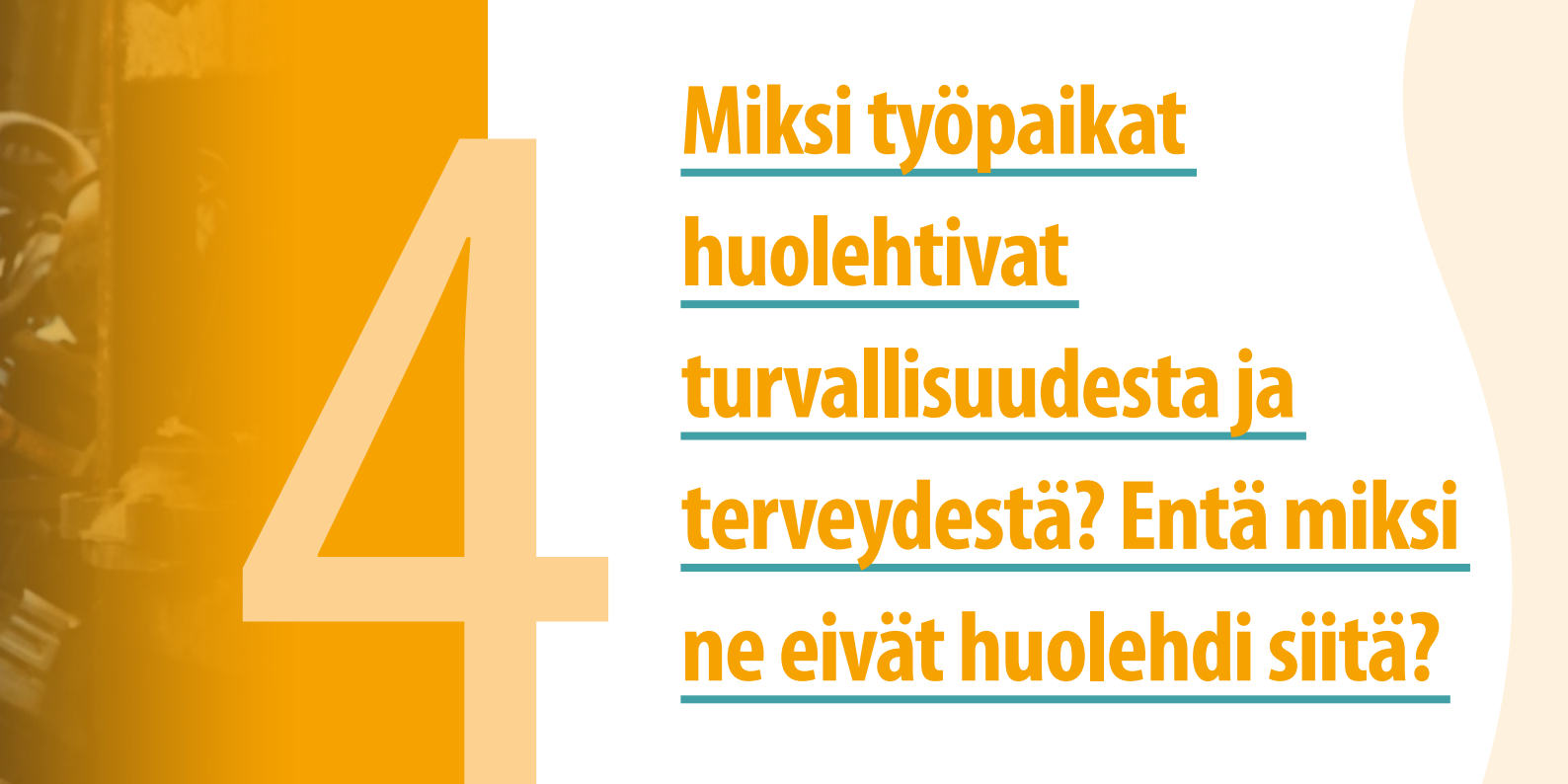
- Kun otetaan huomioon riskitekijöistä esitetyt tiedot, on tärkeää selvittää, missä määrin työpaikoilla tehdään riskinarviointeja, jotka ovat oleellinen osa työterveyttä ja -turvallisuutta koskevaa eurooppalaista lähestymistapaa EU:n työturvallisuutta ja työterveyttä koskevan puitedirektiivin (89/391/ETY) mukaisesti.
- Vuoden 2014 havaintojen mukaisesti kolme neljäsosaa (75 %) ESENER 2019 -tutkimuksessa haastatelluista EU27_2020-työpaikoista ilmoitti tekevänsä riskinarviointeja säännöllisesti. Tämä liittyy odotetusti työpaikan kokoon.

ESENER-havainnot kertovat
riskinarvioinnista ja
riskien ennaltaehkäisyn
kulttuurista eurooppalaisilla
työpaikoilla, mutta eivät
kuvaa arviointien laatua

- Kuten aiemminkin, niiden työpaikkojen osuudessa, joissa oma henkilöstö vastaa riskiarviointien suorittamisesta, on huomattavia eroja. Maiden osuuksissa on tapahtunut merkittäviä muutoksia, kuten Ruotsissa (85 prosenttia työpaikoista, aiemmin 66 prosenttia vuonna 2014) ja Tanskassa (80 prosenttia, aiemmin 76 prosenttia). Toisaalta pienimmät osuudet ovat Sloveniassa (10 %), Espanjassa (10 %) ja Unkarissa (14 %).
- Tämä ei kerro mitään riskinarviointien laadusta. Joissakin maissa saattaa olla lakisääteinen velvoite tehdä sopimus työsuojelupalveluista tällaisia tehtäviä varten. Lähtökohtaisesti ja olettaen, että työstä vastaavat henkilöt ovat parhaassa asemassa riskien hallintaa varten, kaikkien yritysten tulisi pystyä toteuttamaan perusriskinarviointi käyttäen vain omaa henkilöstöään.

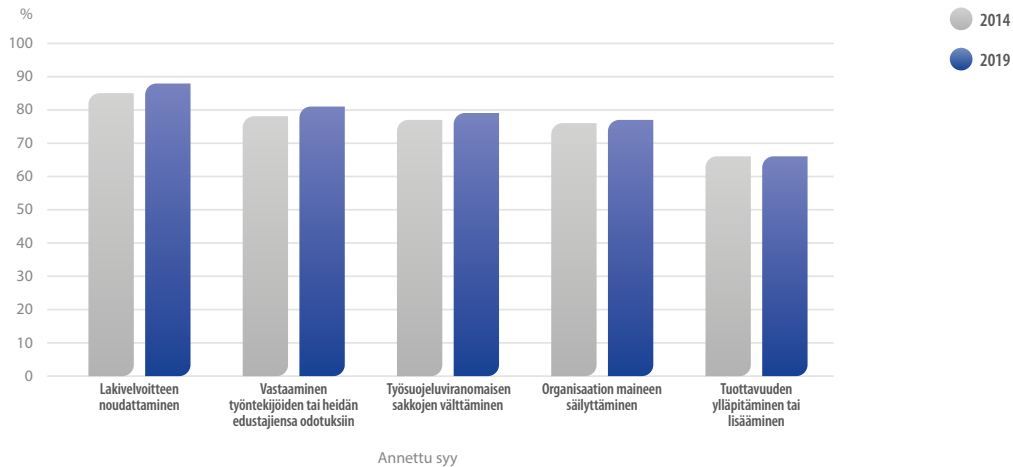

4

Miksi työpaikat
huolehtivat
turvallisuudesta ja
terveydestä? Entä miksi
ne eivät huolehdi siitä?

Työpaikkojen perustelut turvallisuuden ja terveyden huomioimiseksi, 2014 ja 2019

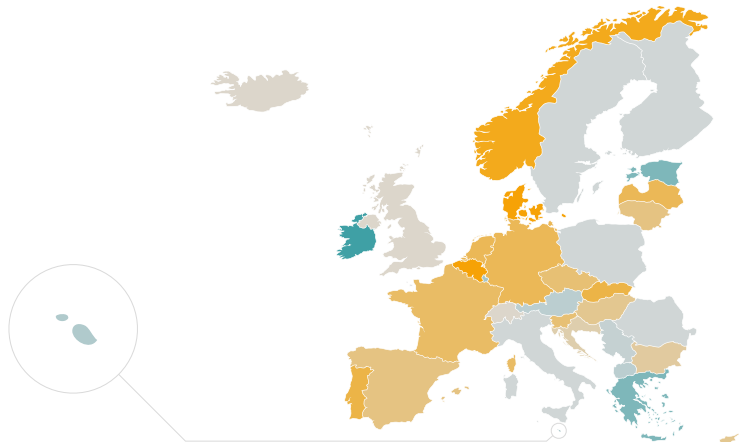
Huom. Tiedot koskevat kaikkia EU27_2020-työpaikkoja, ESENER 2014- ja ESENER 2019 -tutkimuksista. "Pitkittynyt istuminen" on uusi kohta ESENER 2019 -tutkimuksessa.

Lähes yhdeksän
kymmenestä työpaikasta
EU:ssa kertoo lainsäädännön
noudattamisen
olevan merkittävin
syy turvallisuudesta
ja terveydestä
huolehtimiseen

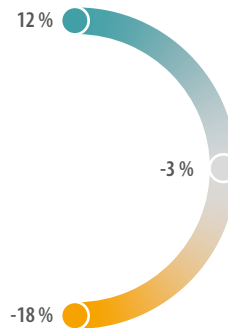
Miksi työpaikat huolehtivat turvallisuudesta ja terveydestä?

- Lähes yhdeksän kymmenestä EU27_2020-työpaikasta ilmoittaa lakivelvoitteen noudattamisen olevan merkittävin syy, joka motivoi työpaikkoja huolehtimaan työterveydestä ja -turvallisuudesta. Luku on noussut hieman 85 prosentista vuodelta 2014. Työpaikan koolla on yhteys motivaatioon noudattaa lakivelvoitteita. Maakohtaiset tulokset vaihtelevat Tanskan 70 prosentista Portugalin 97 prosenttiin.
- Toiseksi tärkein syy työterveys- ja turvallisuustoimien toteuttamiselle on työntekijöiden tai heidän edustajiensa odotusten täyttäminen. Tämä vastaa pitkälti ESENER 2019 -tulosta, joka osoittaa, että 80 prosenttia työpaikoista, jotka suorittavat säännöllisiä riskinarviointeja, ilmoittaa työntekijöidensä osallistumisesta riskinarvioinnin jälkeisten toimenpiteiden suunnitteluun ja täytäntöönpanoon.
- Vaikka ”työsuojeluviranomaisen antamien sakkojen välttäminen” vaikuttaa tärkeältä kannustimelta työterveyden ja -turvallisuuden hallinnassa, on mielenkiintoista tulkita tätä havaintoa niiden työpaikkojen osalta, jotka ovat ilmoittaneet työsuojeluviranomaisen työpaikkakäynnistä, kuten sivulla 42 esitetään.

Työsuojeluviranomaisen käynnistä ilmoittaneet työpaikat, 2014–2019 (muutos prosenttiyksiköinä)

Muutos

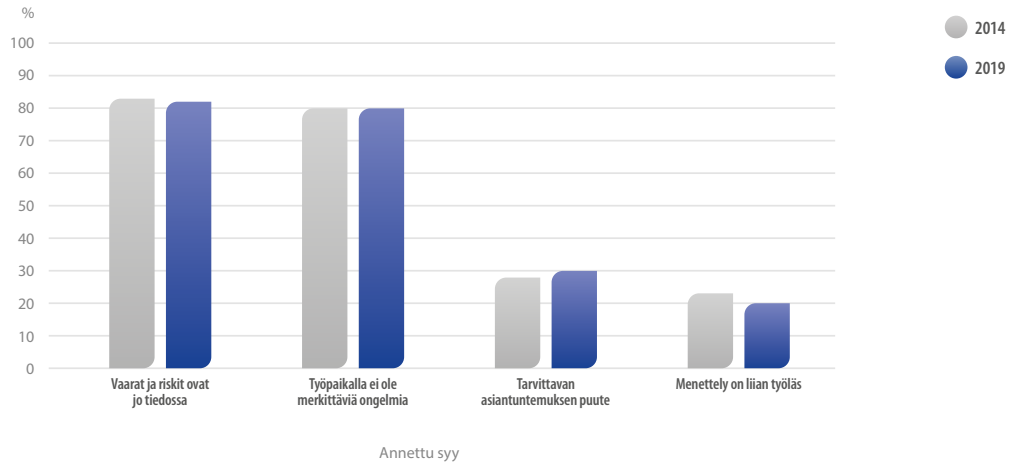
Huom. Tiedot koskevat kaikkia työpaikkoja kaikissa 33 maassa. Työpaikat ovat osallistuneet sekä ESENER 2014- että ESENER 2019 -tutkimukseen.

Powered by Bing, © GeoNames, HERE, MSFT

Vuosina 2014–2019
niiden työpaikkojen
osuus, joissa työ-
suojeluviranomainen
oli käynyt kulunei-
den kolmen vuoden
aikana, pieneni lähes
kaikissa maissa

- Vaikka työsuojeluviranomaisen antamien sakkojen välttäminen on tärkeä kannustin työterveyden ja -turvallisuuden hallinnassa, vuodesta 2014 lähtien niiden työpaikkojen osuus, jotka ovat ilmoittaneet työsuojeluviranomaisen käynnistä tutkimusta edeltäneiden kolmen vuoden aikana, on vähentynyt: 49 prosentista vuonna 2014, 41 prosenttiin vuonna 2019.
- Vain kolmessa maassa osuus oli kasvanut: Irlannissa, Kreikassa, Virossa, Luxemburgissa ja Maltassa. Lasku oli merkittäväntä Belgiassa ja Tanskassa. Lasku näkyy selvästi kaikissa kokoluokissa ja kaikilla toimialoilla.
- Kaivos- ja louhinta-alan työpaikat ilmoittavat todennäköisemmin työsuojeluviranomaisen käynnistä (67 %), verrattuna ammatillisiin, tieteellisiin ja teknisiin aloihin (21 %) ja rahoitus- ja vakuutusaloihin (22 %).

Työpaikan syyt sille, miksi ne eivät tee säännöllisiä riskinarviointeja, 2014 ja 2019

Huom. Tiedot koskevat EU27_2020-työpaikkoja, jotka eivät suorita säännöllisiä riskiarviointeja, ja jotka ovat olleet mukana ESENER 2014- ja ESENER 2019 -tutkimuksissa.

Pienimpiin koko-
luokkiin kuuluvat
yritykset ilmoittavat
suurempia yrityksiä
harvemmin, että
riskinarvioinnit ovat
liian työläitä

Eikö riskinarviointia tarvita? Miksi ei?

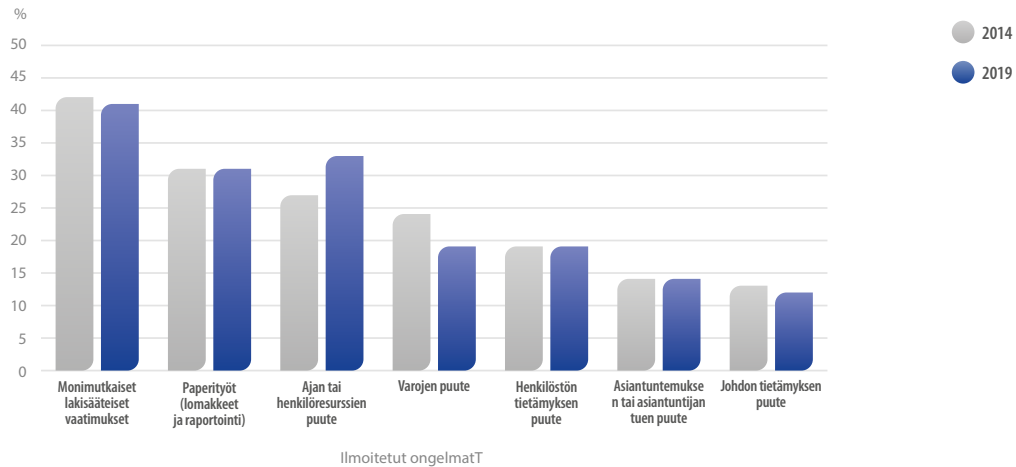
- Työpaikat, jotka eivät suorita säännöllisiä riskinarviointeja, ilmoittavat pääsyyksi sen, että riskit ja vaarat ovat jo tiedossa (83 prosenttia työpaikoista) ja että suuria ongelmia ei ole (80 prosenttia). Tulokset ovat samat kuin vuonna 2014.
- Nämä tulokset edustavat vain 23 prosenttia tutkituista työpaikoista, mutta ne saavat miettimään, onko näillä työpaikoilla, erityisesti pienemmillä, todella vähemmän ongelmia vai eikö niissä vain ole tietämystä työpaikan riskeistä. Tämä on paljolti linjassa aiemmin tässä raportissa esitettyyn tulokseen riskitekijöiden tietämyksestä (tai tietämyksen puutteesta).
- Kiinnostavaa on, että pienimpien kokoluokkien yritykset ilmoittavat suurempia yrityksiä harvemmin, että menettely on liian työläs.
- Tulokset ovat suurimmaksi osaksi yhdenmukaisia kaikilla toimialoilla, vaikka koulutusalan, julkishallinnon ja maanpuolustusalan työpaikat sekä sosiaaliturva-, taide-, viihde- ja virkistysalan työpaikat ilmoittavat muita useammin, että tarvittava osaaminen puuttuu (lähes 50 prosenttia työpaikoista kullakin kolmella toimialalla).

Mitä haasteita
on turvallisuuden
ja terveyden
johtamisessa?

Turvallisuudesta ja terveydestä huolehtimisen ongelmien yleisyys 2014 ja 2019

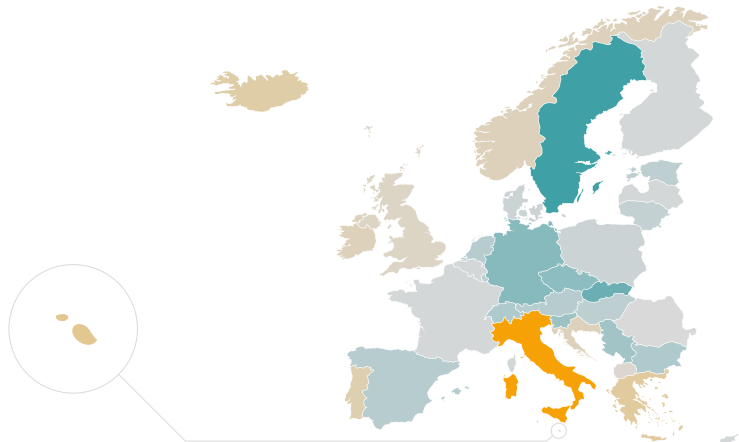
Huom. Tiedot koskevat kaikkia EU27_2020-työpaikkoja, ESENER 2014- ja ESENER 2019 -tutkimuksista.

Yli kolmannes
työpaikoista ilmoittaa,
että ajan tai henkilöstön
puute vaikeuttaa
työturvallisuudesta
tai -terveydestä
huolehtimista.
Trendi on nousussa.

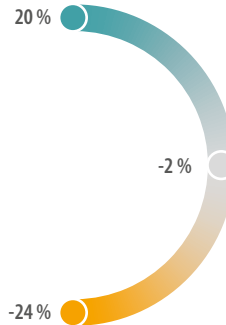
Mikä tekee turvallisuuden ja terveyden huolehtimisesta vaikeaa?

- Lakisääteisten velvoitteiden monimutkaisuuden ilmoitetaan edelleen vaikeuttavan merkittävästi työterveyden ja -turvallisuuden hallintaa: 41 prosenttia EU27_2020-työpaikoista, mikä on hieman vähemmän kuin 42 prosenttia vuonna 2014. Maakohtainen erittely antaa kuitenkin jälleen erityisen arvokasta tietoa analyysistä.
- Vaikka useimpien ongelmaksi ilmoitettujen tekijöiden osuus on laskenut ajan tai henkilökunnan puute on kasvanut 27 prosentista 33 prosenttiin. Näin ollen siitä tulee toiseksi eniten ilmoitettu tekijä. Tämä koskee erityisesti työpaikkoja Alankomaissa (39 %) ja Luxemburgissa (36 %).
- Toimialoittain ei ollut suuria eroja.

Työpaikat, jotka ilmoittavat lakisääteisten velvoitteiden monimutkaisuuden olevan merkittävin ongelma turvallisuuden ja terveyden hallinnassa, maittain, 2014–2019 (muutos prosenttiyksikköinä)

Ero

EU27_2020

-2 %

Huom. Tiedot koskevat kaikkia työpaikkoja kaikissa 33 maassa. Työpaikat ovat osallistuneet sekä ESENER 2014- että ESENER 2019-tutkimukseen.

Powered by Bing, © GeoNames, HERE, MSFT

Käsitys siitä, että monimutkaiset lakisääteiset velvoittamukset vaikeuttavat työturvallisuuden ja -terveyden hallintaa, on vähentynyt huomattavasti Italiassa

- Maakohtaiset havainnot antavat heterogeenisen kuvan lakisääteisten velvoitteiden monimutkaisuudesta, vaikka Euroopan unionissa on käytössä yhteinen oikeudellinen viitekehys, joka on vahvistettu [työturvallisuutta ja työterveyttä koskevassa EU:n puitedirektiivissä \(direktiivi 89/391/ETY\)](#).
- Yli puolessa työpaikoista Belgiassa ja Ranskassa arvioidaan, että lakisääteiset velvollisuudet vaikeuttavat merkittävästi työturvallisuudesta ja -terveydestä huolehtimista. Vastaavat osuudet ovat Latviassa, Liettuaissa ja Suomessa huomattavasti pienemmät.
- Indikaattorin tulkinnoille on apua Italiassa havaitusta merkittävästä laskusta (67 prosentissa työpaikoista vuonna 2014 ja 43 prosentissa työpaikoista vuonna 2019). Saattaa olla, että

tämä kysymys ei niinkään mittaa lakisääteisten velvoitteiden monimutkaisuutta, vaan nostaa esiin lainsäädännössä tapahtuneita muutoksia ja päivityksiä; vastaajat saattavat pitää hankalana uusien vaatimusten edellyttämiin muutoksiin sopeutumista. Italiassa vuodesta 2014 alkaen havaittu muutos indikaattoreissa selittyy todennäköisesti Italian lainsäädännössä vuonna 2011 voimaan tulleilla laajoilla muutoksilla.

- Toisaalta osuus on kasvanut merkittävästi Ruotsissa, mikä saattaa johtua 31. maaliskuuta 2016 voimaan tulleilla organisatorista ja sosiaalista työympäristöä koskevilla säännöksillä ([AFS 2015:4](#)). Tarvitaan kuitenkin lisäanalyyskejä, jotta voidaan ymmärtää ilmoitetun kasvun syyt vuodesta 2014 lähtien.

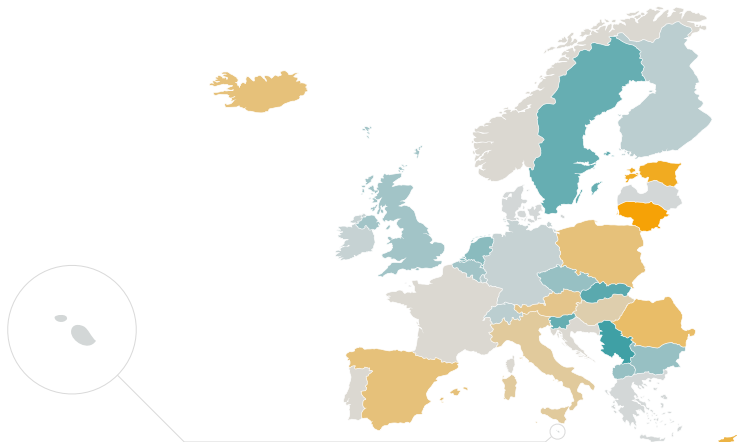

6

Entä
työntekijät?

Työpaikat, joissa työntekijät ovat mukana psykososiaalisten riskien ehkäisytoimissa, maittain, 2014–2019 (muutos prosenttiyksikköinä)

Ero

11 %

-2 %

-14 %

EU27_2020

-1 %

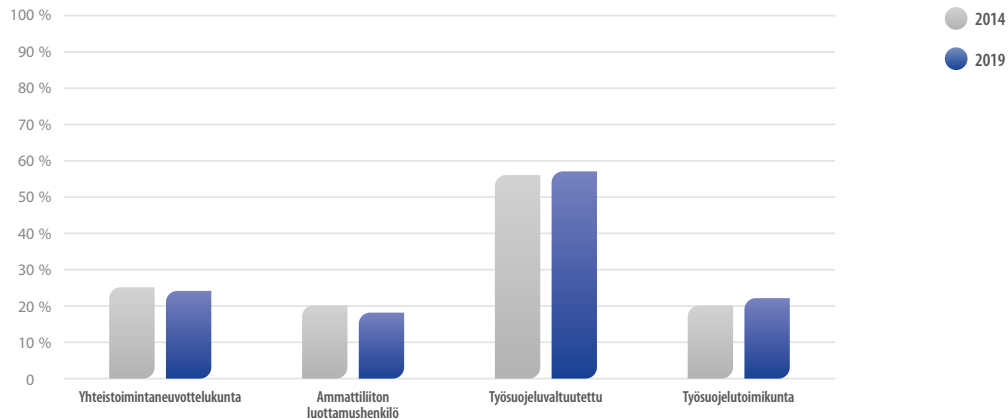
Huom. Tiedot koskevat kaikkia työpaikkoja, jotka ovat ilmoittaneet psykososiaalisten riskien ehkäisytoimista tutkimusta edeltäneiden kolmen vuoden ajalta kaikissa 33 maassa ja jotka ovat olleet mukana sekä ESENER 2014- että ESENER 2019 -tutkimuksissa.

Powered by Bing, © GeoNames, HERE, MSFT

Vain 61 prosenttia
työpaikoista ilmoitti,
että niiden työn-
tekijät osallistuvat
psykososiaalisten ris-
kien ehkäisytoimien
suunnitteluun

- EU27_2020-vastaajista 61 prosenttia ilmoittaa työntekijöiden osallistuneen psykososiaalisia riskejä ehkäisevien toimenpiteiden suunnitteluun ja toteuttamiseen. Osuus on hieman laskenut vuodesta 2014, jolloin se oli 63 prosenttia.
- Havainnot vaihtelevat jälleen maittain, ja vaikka useissa maissa on tapahtunut kasvua vuodesta 2014 lähtien, joissakin maissa, kuten Liettuassa, Virossa ja Kyproksella, osuus on selvästi laskenut viimeisten viiden vuoden aikana.
- Psykososiaalisten riskien luonteen vuoksi tämän alueen toimenpiteisiin olisi sisällytettävä työntekijöiden suora osallistuminen ja laaja yhteistyö kaikkien työpaikan toimijoiden kesken. Tulosten perusteella tämä ei kuitenkaan toteudu kaikissa työpaikoissa johdonmukaisesti.
- Työntekijöiden osallistumisen ilmoitetaan olevan vähäisintä kaivostoiminnassa ja louhinnassa (37 prosenttia), kun taas terveys- ja sosiaalipalveluissa (77 prosenttia).

Työntekijäedustuksien yleisyydet 2014 ja 2019, työpaikoittain

Huom. Tiedot koskevat kaikkia EU27_2020-työpaikkoja. Työpaikkojen kokoon perustuvat kansalliset kynnyksarvot vaikuttavat edustuksien muodostamiseen. Tiedot ovat lähtöisin ESENER 2014- ja ESENER 2019 -tutkimuksista.

Ylivoimaisesti yleisin ilmoitettu työntekijöiden edustuksen muoto oli työsuojeluval- tuutettu

- Työsuojeluvaltuutettu on selvästi yleisimmin ilmoitettu työntekijäedustuksen muoto: 57 prosenttia EU27_2020-työpaikoista. Osuus on kasvanut hieman vuodesta 2014.
- Sähkö-, kaasu-, höyry- ja ilmastointiala (71 %), koulutusala (67 %) sekä kaivostoiminta ja louhinta (67 %) ovat toimialoja, jotka todennäköisimmin ilmoittavat jonkinlaisesta työntekijäedustuksesta.
- Nämä tulokset perustuvat suurelta osin työpaikan kokoon.
- Kuten jäljempänä esitetään, on kuitenkin mielenkiintoista saada lisätietoja näistä työsuojeluedustajista ja erityisesti siitä, miten heidät nimitetään.

Niiden työpaikkojen prosenttiosuus, joilla ei ole työntekijäedustusta, maittain

MAA	%
Portugali	68
Latvia	63
Puola	61
Kreikka	60
Belgia	57
Ranska	56
Slovenia	52
Alankomaat	51
Sveitsi	50
Unkari	49
Kypros	43
Pohjois-Makedonia	43

MAA	%
Espanja	42
Malta	36
EU27_2020	36
Tšekki	34
Serbia	34
Viro	33
Kroatia	33
Islanti	32
Luxemburg	28
Itävalta	27
Saksa	26
Slovakia	26

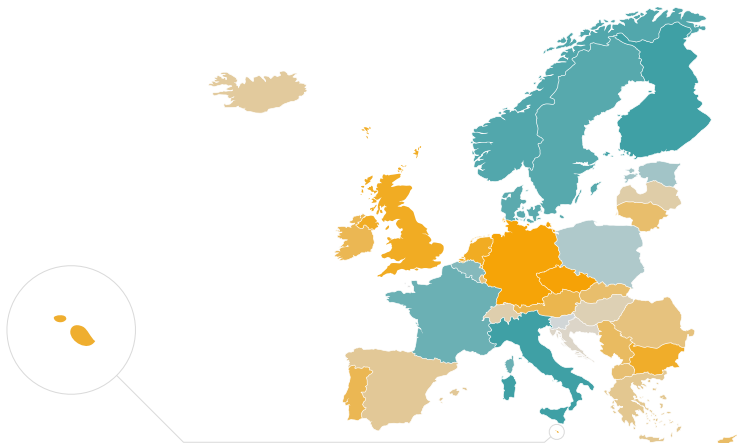
MAA	%
Suomi	25
Ruotsi	23
Tanska	22
Irlanti	22
Yhdistynyt kuningaskunta	22
Italia	16
Norja	14
Bulgaria	11
Liettua	11
Romania	11

Huom. Tiedot koskevat kaikkia työpaikkoja kaikissa 33 maassa, joissa työpaikan koko riippuu näiden edustusmuotojen kansallisista kynnysarvoista. Tiedot ovat lähtöisin ESENER 2019 -tutkimuksesta.

Yli kolmasosa
EU:n työpaikoista
ilmoitti, ettei niillä
ollut minkäänlaista
työntekijäedustusta

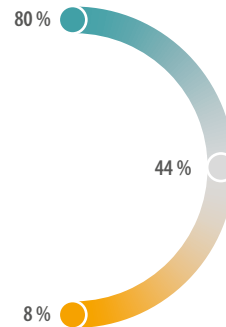
- Kiinnostavaa on, että yli kolmasosalla EU27_2020-työpaikoista (36 prosenttia) ei ollut käytössä mitään näistä työntekijäedustuksen muodoista. Osuus oli suurin Portugalissa (68 prosenttia), Latviassa (63 prosenttia) ja Puolassa (61 prosenttia).
- Toimialoitain työntekijäedustuksen puuttuminen on yleisintä kiinteistöalan työpaikoilla (50 %), ammatillisessa, tieteellisessä ja teknisessä toiminnassa (49 %) sekä majoitus- ja ruokapalvelutoiminnassa (48 %) kun taas koulutuksessa edustus on tavallisinta (19 %).

Niiden työpaikkojen prosenttiosuus, joilla työntekijät valitsevat työsuojeluvaltuutetut, maittain

Huom. Tiedot koskevat kaikkia työpaikkoja kaikissa 33 maassa, joissa työpaikan koko riippuu näiden edustusmuotojen kansallisista kynnysarvoista. Tiedot ovat lähtöisin ESENER 2019 -tutkimuksesta.

Työntekijöiden valitsemat

EU27_2020 38 %

Yli puolessa EU:n työpaikoista työnantaja valitsee työsuojelu- valtuutetun

- Kuten edellä mainittiin, ESENER 2019 -tutkimuksessa yritettiin saada lisätietoja työsuojeluedustajista kysymällä työpaikoilta niiden nimitystavoista. Tuloksista käy ilmi, että maiden välillä on suurta vaihtelua, mikä kuvastaa erilaisia kansallisia järjestelyitä.
- Yli puolet (52 %) EU27_2020-työpaikoista ilmoitti, että niillä on työnantajan valitsema työsuojeluvaltuutettu. Osuudet olivat suurimmat Saksassa ja Tšekissä (83 prosenttia työpaikoista).
- Noin kolmannes kyselyyn vastanneista työpaikoista (38 %) ilmoitti, että niiden työntekijät valitsevat työsuojeluvaltuutetut. Osuus oli suurin Suomessa ja Italiassa (80 prosenttia) sekä Ruotsissa (75 prosenttia).
- On tärkeää ymmärtää työsuojeluedustajien valintamenettely, joka vaihtelee merkittävästi eri maiden välillä. Työsuojeluvaltuutetut eivät aina ole työtovereittensa valitsemissa työntekijöiden edustajia.

ESENER 2019

-tutkimuksen menetelmät

- Kenttätyö: kevät ja kesä 2019 työpaikoilla, joissa on vähintään viisi työntekijää sekä yksityisistä että julkisista organisaatioista kaikilla toimialoilla.
- 33 maata: 27 EU:n jäsenvaltiota, Islanti, Pohjois-Makedonia, Norja, Serbia, Sveitsi ja Yhdistynyt kuningaskunta.
- Tutkimukseen osallistui 45 420 työpaikkaa. Vastaajana oli "henkilö, joka tietää eniten työpaikan terveydestä ja turvallisuudesta".
- Kolmessa maassa tehostetut kansalliset vertailunäytteet, joita kansalliset viranomaiset rahoittavat: Irlanti (+ 1 250), Norja (+ 450) ja Slovenia (+ 300).
- Tiedot on kerätty pääasiassa tietokoneavusteisen puhelinhaastattelun (CATI) kautta.

Haluatko tietää lisää?

Lue lisää ja tutustu ESENER-
tietoihin osoitteessa
<https://esener.eu>

Euroopan työterveys- ja turvallisuusvirasto
C/Santiago de Compostela 12
48003 Bilbao, SPAIN
Sähköposti: information@osha.europa.eu
<https://osha.europa.eu>

TE-RO-19-007-FIN

Publications Office
of the European Union

ISBN 978-92-9479-529-8